

Милијана Коматина

**ОСТАВИ НЕБО
ОТВОРЕНО**

МИЛИЈАНА КОМАТИНА

ОСТАВИ НЕБО ОТВОРЕНО

Избор од 76 песама

БИБЛИОТЕКА: Савремена поезија
ЕДИЦИЈА: Бдења, коло XIII, књига 138

Издавач

Књижевна заједница Југославије
Београд

За издавача

Лазар Божовић

Главни и одговорни уредник

Светислав Голић Стив

Лектура и коректура

Анка Динић

Књигу су приредиле

Јасмина Малешевић

Верица Брновић

Штампа

Скип д.о.о

Београд

Формат

210x130

Тираж

200 примерака

ЗАХВАЛНОСТ

Објављивањем књиге, желим да искажем пуно нежности, захвалности и љубави према својој мајци Милијани Коматини, вулканској песникињи, мудрој, снажној и надасве искреној жени.

Била ми је потребна временска дистанца, да се велика туга претвори у храброст и да се са пуно снаге ухватим у коштац са њеном поезијом.

Потребу да на леп и достојанствен начин њена реч живи и даље, поделила сам са Јасмином Малешевић, Милијанином ћерком по песништву.

Тако се књига родила.

Захваљујем:

Професору Ратку Божовићу,
покретној поезији – како га ја зovem, за посебан приступ и дугогодишње поштовање према њеном стваралаштву.

Приређивачу и песникињи Јасмини Малешевић.

Томиславу Милошевићу, књижевнику и дугогодишњем председнику Књижевног клуба “Ђуро Салај”.

Анђелки Пауновић, песникињи.

Радујем се што ће ова књига поезије бити пријатељ сваком читаоцу.

Мајко моја
Снаго постојања
Танка свило
На разбоју
Пређо вуне
На вретену
Вечна ватро
Семе ланено
Сјајна месечино
Запретана лаво
Развигоре
Што покрећеш
И лета и зиме

Верица Брновић

ПЈЕСМА ОД ЧЕМЕРА

“Пјесмо пустињо моја”

Милијана Коматина

У поезији Милијане Коматине присутна су различита пјесничка стања, разнолика надахнућа, многолике тематске преокупације и инспиративни мотиви. Што је најважније, све је то подређено сензибилној осјећајности меланхоличне имагинације ове посве необичне пјесникиње. Њену пјесму прати пуноћа пјесничког доживљаја и снага неукротиве емоције. Ова поезија и настаје из њене набујале емоције, која се не везује само за тренутак настајања пјесничког надахнућа као самоодређења индивидуалног пјесничког презента. Колико је пјесникиња у времену садашњем толико је и у времену прошлом, у прошлости која је за њу рањива и трауматична, болна и тешко неподношљива. У регистру њене осјећајности временски презент пјесме само је фрагмент постојања релевантан за њену пјесму и њену људску судбину. Сматра се да пјесник биљежи само оно што се догађа у презенту настајања пјесме. То је вјероватно тако у већини случајева, али могуће је и удаљавање од

времена настајања пјесме, ако је пјесник опсједнут трајним стањима преиспитивања тамних страна индивидуалне и колективне егзистенције.

Пјесникиња стиже у свијет чудесне збрке свијета који се стропоштава у провалију или удара у њој непознате морске хридине. Свакако, она се у том свијету не сналази, јер јој је тај свијет и далек већ и због тога што је ближи танатосу него еросу постојања. То је било за њу тешко прилагођавање, без изгледа на пристанак на тај мраковити свијет. Све је то и разумљиво кад се зна одакле долази наша пјесникиња. У пјесми Привиђења она каже: ”Моја је постојбина / Камен и небо”. И камен и небо, нарочито камен, имају у пјесништву Милијане Коматине превасходно симболичко значење. “На овом свијету / Камен је ослонац”, пјесникиња овај исказ у Пјесми о љубави поентира: ”У камену младост / У камену године / У камену љепота / У камену видик”. Тако, ето, све је у чудотворном камену, али и у завичајној ријечи: ”Лим и ја пјевушимо / Сакривени у пјевању”. То налазимо у пјесми Лим и ја. У том духу је написана и Жудња, у којој пјесникиња открива тајанства свог пјесничког ја. Њен лирски субјект се овако обзнањује: ”Само воде Лима / Знају моје име / Ријека сам од модрих дубина / Коју нико није / Премостио”. Придавати толики значај завичају

има смисла кад се умјетнички оправда. Овдје је то враћање завичају толико убједљиво, а тиме и оправдано, јер је приспјело из веристичке грађе, из самог животног искуства, из његовог средишта. А кад је пјесникиња дошла у нови свијет, туђ и опор, опасан и претећи, она не заборавља исконски стереотип: ”Срах ме је да се не изгубимо / Кад мач легне у корице”. А онда јој се догодила и Најлуђа ноћ, пјесма која биљежи њено индивидуално посрнуће, које песникиња биљежи овако: ”Хиљаду девесто четрдесет / И не знам које године / Вратили су ми тијело / Пронађено у кибли”. Ту је све казано, а медитација наше пјесникиње још ближе се одређује у пјесми Живот на мртвој стражи, у којој “њена сјећања”: ”У зубима носе мач истине / Од немила до недрага / Њену је љепоту њен живот / Изгубио на коцки”. Живот се изгубио као улог на коцки. Баш тако је и написала пјесникиња.

Због свега тога, Милијана Коматина неће ни да остане само у својој садашњости, јер и оно што се збило као колективни и индивидуални удес траје као пјесничко памћење, као оживљено сјећање. Она неће да се од тога удаљава, неће да заборави ни индивидуално ни колективно искуство, па зато му се и враћа, јер неће да га препусти заборава без одзива и призива. Неће пјесникиња само да се сјети него и да опомене и да се морално одреди.

Пјесму Фосили завршава стиховима: ”Највише погибије би / На правди бога”. Ту и настају њена набујала осећања и њене бујице оспоравања људског злочињења. Као да се у средиште њеног пјесништва усидрила она чувена мисао Оскара Вајлда: ”Човјек је у сваком тренутку свог живота све оно што је био и што ће бити”. Кад пјесникиња неће да пристане на неправду постојања, протест је њено природно стање. Пјевање је за њу чин ослобађања од тјескоба, врста племените компензације за све што је учињено и њој и њеним блиским, њеном племену и њеном сјемени, њеној страни свијета.

Њене ријечи, машта и фантазија одговор су на егзистенцијалне невоље, њена људска спотицања и пропадања. “Ниједну молитву / Нијесмо научили / Да би у брлогу земље / Преживјели као грешници”, налазимо у суптилној Грешници. А одлучујућа клопка се догађа у човјековој судбини онда када је она предодређена и силама природе на које се не може утицати. То је пјесникиња у више стихова нијансирала у пјесми Корачница. Ево неких од њих: ”Мајка нина / Отац храни / Војсковођу / Преваранта / Љубавника / Целата”. При том код њених големих незадовољстава нема разумевања без жестоких осјећања, без страсне негације. Њена пјесма Јудина химна започиње стиховима: ”Како да

утјешим будућност / У гасној комори”. Горчина у виђењу и индивидуалне и колективне егзистенције исказана је без икакве двосмислености, али и снагом нескривене патње. То је видљиво у атмосфери њене пјесничке разочараности због свега што јесте и што се догодило. Њена пјесма Јесење мошти то на синтетичан начин исказује: ”Гађала сам сунце / Чашом туге / Разбило се као санта леда”. Пјесникињи не смета да ову апстрактну слику, на почетку пјесме, заврши историјским наративом о Метохији и Косову. То је и разумљиво, јер њена поезија и долази из срца, али не мање из колективне осјећајности.

Знала је она да уобличи и љубавну пјесму са посебним рафинманом, са деликатном обазривошћу и метафизичком дубином. Она своје пјесничко казивање завршава са снажном поентом, са сликом која мора да изазове чуђење због такве досјетљивости. У њеној узорној пјесми Остави небо отворено, ево стихова који потврђују чудотворну имагинацју: ”Љепота је над нашим корацима / Пољубио си ме у пету / Прије хиљаду вијекова / Не спуштам стопало на земљу / Храмљем од страха / Да ти пољубац не згњечим”. Довољан је један једини стих па да се схвати да је написала пјесникиња чији су животни трагови толико дубоки да се једино могу наговјестити

поетским медијумом. ”Од тебе рана не зараста” казује песникиња у пјесми Непребол. У чежњи и непреболу и настаје оваква поетска слика. У пјесми Лудило присутно је и њено вјеровање: ”Доћи ћу до ријечи / Послије смрти”. Заиста, то би било праведно.

За Милијану Коматину поезија је била чин слободе, начин ослобађања од демона, који јој нијесу дали мира као уклетом пјеснику, па зато није ни могла своју пјесму да одбрани од жестине бунта и крхкости животног чемера. Поред тога, њен пјеснички језик је увијек живописан, увјерљив у једноставности и искрености. Свака је ријеч тамо гдје треба и кад је суза и кад је мач у питању. А у њеном језику скрива се и њено пјесничко мишљење. Зато јој није била неопходна никаква поетика, никаква теорија пјесништва.

Ратко Божовић

ОСТАВИ НЕБО ОТВОРЕНО

ЈУДИНА ХИМНА

Како да утјешим будућност
У гасној комори
Уз пој Јудине химне
Како да дотурим глас разума
Вођи велике поворке
Господе боже
Ако си још при памети
Помози
У јазбини од свиле
Полудјео човјек у човјеку
Браћа чачкају мечку
Са немоћне банде
Испод трулог неба
Пуцају лобање
Као празне чаше
Просули очеву крв
Мајчино млијеко
Под шареним шаторима
Сисају црне удовице
И пију крв камелеона
Господин Кука
Трчкара као брдско магаре
Кад га печи змија

Кроз балканска гробља
Госпођа Курва
Пиша уз вјетар
И прогони баба марту
Са неуштројеним јарцима
Носећи брош од сиротињских ноктију
Мами педигриране шакале
Мирисом индијанских костију
Господо
Страшног задаха
Скините обележја
Од копита лудих коња

СЈЕНКА У МРАКУ

Животе
Све што сам вољела
Отео си
Не могу да те пронађем
Гдје сам те заборавила
Бекријо
Очи су ми напустила
Сва годишња доба
А видим те
У твојим играчкама
Ништа није моје
Ни шаке
Ни стопала
Ни срце
Ни кораци
Ни загрљаји
Ни пољуби
У сваком сусрету
Са тобом
Преваранте
Пољубим сјенку
И одгурнем у мрак

Од тог додира
Скитнице
На прагу старе цркве
Умире змија

РАЗМЕЋА

На мојим дојкама
Умиру раскошна размеђа
Вал валу
Додаје дављеника
Страхујем од саме себе
Погођена
Хајдучком стријелом
Испод сјенке
Рајског дрвореда
Срце је витешко огњиште
Између два укрштена жезла
Ко ме воли
Воли ме до тупог бола
На голом потиљку

СВЕТКОВИНА

Јутрос вадим стопала
Из жеравице
Чупајући живо месо
Из живог огња

Дуго ме срце пече
Сунце гаси жеђ
Млијеком моје мајке
Земља плаче
Као згњечена колијевка

Трагичари
Мијесе славски колач
Од живог пијеска
И суза двоглавог орла

Тајну вечеру
Припремају апостоли
У крви до кољена
Свако свој коријен жваће
И гута кап по кап

ПРИВИЋЕЊА

Сама сам искасапила вријеме
Сваком удјелила саму себе
У крвавом комату вијека

Знам да су сви прихватили
Оглодалу кост без младежа

Била сам мојег јата птица
Док ми ловокрадице
Не одсјекоше крила
На очиглед бога

Моја су постојбина
Камен и небо

Сваког дана бацим небо
У крило самоће
А камен у жив огањ

Док пропланци дријемају
Царство живота постаје
Највећи мрак
Ваш подсмјех мој бол

На смрт рањена
Клизим линијом сјенке

ЛОБАЊА МУДРОСТИ

Косово
Срце ти је моје корица
Као земља
За бритке сабље Југовића
Која укрштеним млазовима
Гаси жеђ
Косово
Ти си брид мача Обилића
Низ које сунце сатире
Само себе
Јабука на јарболу
Спрженог барјака
Суза мојих анђела
Што са богом
Мимо божје воље
У једном сандуку
Носе мајку и оца
Метохија
У дубокој црнини
Од црне давнине
Свија црно гнијездо
За црну птицу
Бајковите лажи и ваистину
Слава јој и милост
Леже на туђем прагу

ЈЕСЕЊЕ МОШТИ

Гађала сам сунце
Чашом туге
Разбило се
Као санта леда
Без и једне сузе
Очи су се осушиле
Пуне јесењих моштију
Изнад којих фреске
Моле бога дан и ноћ
Да им да очи соколове
Да безбрижно разгледају
Метохију и Косово

ВРТЛОЗИ

Са собом насамо
Удишем своја издисања
Дајем знаке живота

За сваким пролазником
Баџим камен
Камена ми хладноћа
Милује усне

Кржави гак гаврана
Лута са сјенкама
Кроз гаришта проказана

Бога довели до лудила
Ђаволе истјерали
Из гнијезда злокобнице
Која их задаја

Тако је свевишњи рекао
Жртва разапета на крст
Од којег су направили ломачу

НАДГРОБНИ ПОМЕН

Грлим
Надгробни помен

Живот ми ништа
Није поклонио

За сваку ситницу
Кожу ми је гулио
Одузимао ријечи
Намицао омчу
Мозак испирао

За сваку несрећу
Била сам таоц
За срећу најамник
Са надом
Празног трбуха

Овакву радост
Нико не би преживјео

ЛИМ И ЈА

Између вјечности
И погубљних година
Претачемо помрачења
Сунца и мјесеца

Моја огледавања
У његовим дубинама
Његове бистрине
У мојим очима
Сад га у сну гледам
Како жуборе
Око камења мота
Глад нашу
Жеђ и сузе
Како купа
Врхове планина
Утоке и отоке
Забрављених пољубаца
Чобанске брежуљке
Очев поглед
Мајчина миловања
Небо
Изнад слијепе фреске

Лим и ја
Пјевушимо
Сакривени у пјевању

ОПОРЕ ДИВЉИНЕ

Рођена сам

У локви свијетла

Гдје је гуја

Са мјесецом занијела

Крштена сам

У поткровљу карауле

Гдје кумује враг

Ђаволу

Умрла сам

У сопственим пеленама

Са капљом миропомазања

Унеређена до гуше

ХРАНИТЕЉКА

Моје прозоре
Не обилази сунце
Давно сам потонула
На дно безличног вира
Држећи се за сламку

Мудраци круже изнад леша
Радовања обилазе гроб
Гдје сам младост укопала
Плачу врбе и лијеске
Гује копају бол из очију

Планине
Смијехом буде сјенке
Борови им љубе
Ноге до костију
И милују до дубоког мрака

Жеље лутају кроз маглу
Вјетар носи успомене
Ко латице рунолиста
Облаци се црни вију
Изнад камењара

Мајка опасана сијевом
Сабље димискије
У јаслама рађа чедо
Са рукама пуним ожиљака

Када вас истина моја заболи
Баците камен у ријеку

УКРАДЕНИ ЛЕЛЕЦИ

Вјетар послјије кише
Покосио моју главу
Свежите је у дугине боје
Да се не котрља странпутицом
Повите ми срце
У пелене од крви и меса
Да не пије нечисту крв
Док га мори жеђ за истином
Не дајте дјецу наше дјече
Богови су наоружали пастире
До закољка
Злу су врата широм отворена
У очима дјече наше дјече
Сунце одмара
Дјечије су дупље гнијезда
Гдје се земља и небо љубе
Гдје ноћ рађа звијезде
Мјесец помрачењем покрива
Сунце тражи уточиште
У њиховим лобањама
Гдје је љубав јача од мржње

УВИРИШТА

У утроби
Божје мајке
Утваре глођу
Лобање смртника
Зачете
Светим духом

Голи до бола
Лажу бога и свеце
Гледајући
Како криво сунце
У помрачину залази

У том невиду
Преврћу се
Небо и земља
Црни лептири
Живе дан један
На даскама
Што живот значе

ЛУДИЛО

Крв крви моје
Настале од урлика
У крвавој постељи
Са анђелима спава
У сну
Сама себе расипа
Док је лудило
Погледом удара
Крв крви моје
Велике птице
Спушта на земљу
Да колијевке
Не остану празне
Међу мртвим
Најљепши је осмијех
Моје сјенке
Надам се
Доћи ћу до ријечи
Послије смрти
Стварност је машта
Без граница
Саздана од насиља

Насиље
Са црним повезима
Трчи око свијета
Који вјерује
У загробни живот

ТУЖБАЛИЦА

Да ли је могуће да смо након смрти Мајке,
постали највеће сиротиште на земаљској кугли?
Ко сте ви што прелазите преко уморених родољуба,
мученика, преко мртве младости и колијевки?
Ко сте ви?
Кукавице, душегубници, што свијет отровасте,
раздомисте и поскитасте.
Слушајте!
Наша Мајка била је и остала најљепши букет цвијећа:
Од хиљаду и једног цвијета.
Од хиљаду и једне дојке, хиљаду и једне сузе.
Од хиљаду и једне ране, на отвореном срцу.
Од хиљаду и једне ноћи, хиљаду и једног јутра.
Од хиљаду и једног мрамора, хиљаду и једног неба.
Духовна трпеза читавог свијета!
Пупак планете НАША МАЈКА.
Свакоме је понуде понудила,
сваком широм врата отворила, најела и напојила.
Крвопијама закољке, вјешала и коце опростила,
а безбожници њеном крвљу жеђ гасили.
Данас нам нуде чаше пријатељства,
а оне су се од отрова окамениле.

Ко своје Мајке не чува скуте, живи у туђим закрпама.
Молим господу подвирепе, да кажу,
коме украдоше овако велику мудрост
да из прадједових мртвих дупљи сузу подијеле,
пупчаницу у мртве чворове подвежу?
Од кољена до кољена сакати се и ћопави рађали
и у туђи камен заклињали.
А све смо на овом свијету имали!
Од камена до сунца...
Од извора до мора...
Од неба до хљеба...
Од вјешала до коца...
Од ожилъка до јама...
Свака нам је рана по хиљаду пута пробадана
у ожилъцима тек извиданим.
Тек што наше чедо у колијевци заплаче,
њихова се кама грохотом насмије.
Нама се вјековима рана на рану ослања.
Не знам што траже ти изроди што су сто вјера
промијенили
и ни једној нијесу достојни?
Шта траже у мојем огњишту, које су ко зна колико пута

у најдубљи гроб закопали, али га нијесу угасили?
Наша губилишта нијесу избројана.
Ми смо „драни не одрани“, ми смо „клани не доклани“.
Кукај народе мој, за најљепшом химном.
Кукај за Бранковим колом,
што су га играли и рођени и нерођени, и живи и мртви.

ЖЕДНО ЗРНЕВЉЕ

Са главе ми склони
Овај голи камен
Требаће ти

Да просторе омеђиш
Зауставиш вријеме

Да се у њега закунеш

Премостиш провалије
Злоумнике каменујеш

Овај грк осмијех
Има више рана него година
Више мука него дана
Више ишта него ништа

Ми смо жедно зрневље
Тврда земља
Високо небо
Трн у оку
Скок у скоку

Сине душманине

ВРИСАК

Пољубац је вијенац
Од небеских зјена
Гром из ведре неба
Гутљај воде
Рана жедна

Пољубац је мајчин поглед
Гејзер у загрљају ватре
Колут магле
У извору светом
Роса у круни цвијета

Пољубац је врисак
Слаткосано тоцило
Ехо смрти у пепелу
Голуждрава птица

Пољубац је духовно појило
Воћка калемарка
Трудна ораница
Пољубац је сиротињска игра

ГОСПОДАРЕ МОЈ

Твоје сам добро јутро

На јастуку варница
У постељи разиграна пчела
Камен стамен

Твој добар дан

Врутак врео
Пољубац
У откосу влажном
У њедрима
Ораница жедна

Твоја добра ноћ

Лула дувана
Мелем за ране
Ножница за нож

Твоја само твоја

Сјенка под ногама
Суза на задланку
Врисак у преплету бича

Твоја моћ и немоћ
Што отворених очију
Спава на кожи

Господаре мој

ЖЕДНА ПЈЕСМА

Буди ми пољубац знан

Сан слијепог сапутника

Буди зјеница просјака

Змија

Да се отрова напијем

Буди ми благ дан

Ат са златном гривом

Ружа без трна

Да од мириса умрем

Буди анђео у паклу

Тишина и пријекор

Пјена

Заљубљене животиње

Жеђ у тамници

Буди ми зрно наде

Духовно и световно

Бол је старија од љубави

ГРЕШНИЦИ

Наше се ватре мрзе
Као два пламена
Твој сам дубоки сан
У којем крваре жеље
Док дојим слијепу дјецу
Вуци ме обилазе
Успомене крећу испочетка
Зјенице су моје
Љуте ране у твојим очима
Учинићу их живим
Да их ни пад прашине
Не може загрнути
Ниједну молитву
Нијесмо научили
Да би у брлогу земље
Преживјели као грешници

Ја нероткиња
Клечим на камену
Који ме моли да га родим

ПОДОЈИ ВРЕМЕНА

Моја дојиља
Није имала бијели шешир
Она је на глави носила
Пуну штругљу здравља
Са извора студенице

У рукама крамп и пушку
Испод десне мишке
Бреме дрва
Испод лијеве колијевку

Она никад није миловала
Дирке на клавиру
Она је руковети жита
Успављивала преко српа

Рађала у јаслама
Знојем пелене прала
У крв
Кору хљеба умакала
Ко кртица кртила земљу

На оранику спавала
Гледајући у небо
Кроз одшкринуте капке

ПОЕМА О ЉУБАВИ

На камен

Одговарам каменом

На оној другој половини камена

Косана

У колијевци од камена

Повија камен

Да наслути плач камена

Кћи моје мајке

Каменом вида убоје

Од камења

Бојана

С највећег камена

Посматра просуто камење

Милена

Чучи испод камена

Скамењена у камену

Роксанда

Каменом обликује

Птицу од камена

Смиљана

Котрља камен до камена

Између два јутра

Дора
Разапета на јарболу
Од камена племенитог
Пјева
Јелена
Скаче с камена на камен
Од радости
Риком разгони црве са очњака
Сава
Рада
Божана
Радосава
Додају камен за каменом
До на врх брда
Од камена
Добрила
Ружа
Стојанка
Даринка
Купају камење
Притиснуте камењем
У дупљама кроте
Махниту слободу

Велика
Видосава
Вукосава
Веселинка
Разбијају камен
Главом тврђом од камена
Камен
Саздан од срамоте
Гријеха и славе
Свете громобити
Запалило сунце
Све живо сагоре
Само се море грохотом смије
И грчи од бола
У сопственом водењаку

Анђелија
Каменом бруси нокте
Камен успављује
Пјесмом о камену
Магдалена
Каменом дроби кољена
У нарамку суровог камена

Планинка
Рађа камен
Подливен сукрвицом
Стана
Крсти новорођени камен
Надахнуто му надједе име
Камен драги
Јована га баца у море
Док није заплакао у наручју

Камен стопала
Камен корак
Камен душе
Камен око
Камен срце
Под каменом руке
Под каменом небо

Под каменом звијезде
По каменом мјесец

У камену младост
У камену године

У камену љепота

У камену видик

Ништа љепше од камена

Ништа топлије од камена

Да није камена

Земља би иструнула

Да није камена

Земља би ослијепљела

Да није камена

Земља би полудјела

На овом свијету

Камен је ослонац

На оном свијету

Уточиште

АНЂЕЛИ МОЈИ

Лобања је пуна
Страшних слика
Сваку благу ноћ
Слуша
Како леш плаче
По киселе птице
Зобљу сјеме
Просуто по гробљу
Луди тренуци
Кидишу на лудаке
Сувоплете
Анђели
Без љубави
Кроз зјенице
Претачу Сунце
Срамота их уби
Док у сузи
Пусте планине
Траже голи живот

ПРОЦИЈЕП У МРАКУ

Мудри су целати
Маљем заустављали
Крварења у мозгу

Слава је
Умрла у мимоходу
Здравог разума

Свако је свој камен
Одгурнуо
На умрлом часу
Признао да је невин
Да од свега
Ништа није запамтио

И шта с овим
Осипањем земље

И шта с овим

Склизнућем земље
И шта с овим
Губитком земље

Сви су путеви
Прашином посути

Страх ме да се не изгубимо
Кад мач легне у корице

ПОД ЖЕЖЕНОМ СИСОМ

Боже

Како касно схватих

Да само човек

Проклетством спутан

Гледа себе иза смрти

Боже

Како касно схватих

Да и сунце змију крије

Под жеженом сисом

Гдје се камен

С духом дошаптава

Боже

Док није касно

Завитлај кандило љубави

Око сенилних зидина

Да мирис тамјана

Увошти мемлу

Раскошних тамница

НАЈЛУЂА НОЋ

Хиљаду деветсто четрдесет
И не знам које године

Нико за мном није смијо
Да затвори врата раја

Прије задњег рочишта
Тражила сам стопала
Смрскана кундаком
Кораке наше младости
Стропоштане
Преко палице гонича

Порота ме позвала
На свечану закуску
Да гутам и прогутам
Све што они бијаху
Сажвакали и избљували

На велику жалост
Нисам имала
Ни пребијене псовке

Да их почастим
За најлуђу ноћ

Хиљаду деветсто четрдесет
И не знам које године
Вратили су ми тијело
Пронађено у кибли

НАСЛАДЕ

Од камена
Којим сте ме каменовали
Нанизала сам ђердан

Озидала мост за слијепе
И задужбину без прозора

Мјесто за гроб омеђила
Даље се није могло

Када вас прекљињем
Кажем
Дабогда се окаменили

Када се у вас заклињем
Кажем
Тако ми овог камења
На којем се спотичем
Од рођења до смрти

Када ме живот умори
На камењар ћу се ослонити
Да ми душа одмори

Ни ђаво ни анђео
Немају сестара

За њима нема ко да плаче

Док један другог гледају
Како умиру безазлено

ХОТИМИЦЕ ИЛИ НЕХОТИЦЕ

Погледам у небо

Моје чедо

Скрштених руку

Моли бога

Погледам у море

Моје чедо

Плута у мјехуру

Мјесечеве обданице

Погледам лијево

Моје чедо

Вриском зове себе

Чим падне први мрак

Погледам десно

Моје чедо

У гњијезду

Од бодљикаве жице

Љуби судбину

МОЛИТВА

Бог је

Од камена и убоја

Отац од крви и меса

Мајка

Од земље и воде

Браћа

Од звијездане прашине

Сестре од сузе и сна

Живот

Од раскрсница и погибија

Само ја

Роса са отровне биљке

Гледам свијет кроз омчу

Љепшу од смрти

ДАЛЕКИ ПОГЛЕДИ

Срећне ти ране јуначе
У име оца очевог
На раменима носиш главу
Не дај да ти окљују зјене

Наше су дупље
Подлирене крвавим сочивом
Крававом сузом
Крвавим млијеком

Оно што је свето
Није још почело
Кољена се
Кољенима подупиру

Ако кости подивљају
Нећемо се имат зашта ухватити
Љуте су се ране подљутиле

Мртви су на овом камену
Зауоставили дах
Да мрак скину с очију

На нашој се трпези
Хљеб добродошлице
Не сјече ножевима
Већ се одлама
Колико може
Човјек са три прста

ВИЈЕНАЦ ОД ПЛАМЕНА

У трави јабука
У јабуци нож
На ножу птица

Овдје се очинство не пориче
Док је камен по сриједи

У птичијем грлу пјесма
У пјесми бакља
На бакљи копита

Овдје су привиђења стварност
Док тишине изблиједе

У копиту молитва
У молитви нокти
На ноктима млијечњаци

Овдје су заставе од коже
Одране са живе дјеце
У млијечњаку цвијет
У цвијету жаока
У жаоци суза

Овдје су јарболи
Од ратничких цјеваница

У сузи шлем
У шлему очи
На очима крвава мрена

Овдј су недужни
Краћи за главу

У мрени заметак
У заметку куршум
На куршуму матерна сиса

Овдје су стрепње
Наоружане до зуба

Смрт је непозната
У овом кутку страдања

У ЗЈЕНАМА ПЈЕСНИКА

Човјек

Може да се роди

Убије

И погине

Али да изгуби главу

Не смије

Смрти

Не тражи земљу

Не дијели земљу од земље

Смрти

Не галати мливо у наћвама

Млијеко у вимену

Не кидај коло наоколо

Док се сечива не расточе

У Горановој јами

Играју пролећа

Зјенама пјесника

ШАКЕ МОЈЕ ДЈЕДОВИНЕ

Из зачараног круга
Појави се старица
Забрађена сивомрким велом
Којој су на дан рођења
Из милоште надјенули име
Проклетија

Јекну јеком
Изукршта боре
Подлирене муком
И од сваке свеза омчу
У чворове мртве
Осмијехом искида рођени крик
Иза кога се забијељеше
Секутићи и очњаци
Кутњаци и мудраци
С којима дроби небо

Неуморна врлетница
Заковитла маглу
Као земља равнотежу
Сама себе окамени
У ранама дубљим од живота

Јата су се разјатила
И слетјела на мјесец
С оне мрачне стране

Анђеле сам
Испод вјешала рађала
На пању
Гдје су сасијецали
Живо месо
Шаке моје дједовине

НОЋ

Ноћас звијезде скидају
Мрак са очију
Ноћас
Мјесец љуби
Црнопуту планету

Ноћас моја тројеручица
Кроз трепавице
Претаче подземна врела

Земља у земљу пропаде
Планине боне
Забрадиле црне шамије
Саткане од старих омчи

Муње ноћас плету
Покровце
Од јаблана и морача
Нема другог бога
До бога
Ноћас сунце плаче

Не дајте ми да кукам
За вама
Очи моје расељене

Ноћас се небо злати

МЕДЕНИ МЈЕСЕЦ

Док кошава плодове буди
Ја и мој циганин бекрија
На другој страни живота
Седламо дивље коње

Младожења на небу сунце
Млада на земљи ноћ
Звечарка прапорцима
Буди жал за младост

Смрт наздравља свадбарима
Коловођа разбија чаше
Пуне лудила и страсти

Пуца сунце пуца земља
Пуца дрво пуца камен
Вришти медени мјесец
Мутна ријека
Ваља жедни врисак

Земљо окамнице
Бусен сам са твојег гроба

ОРАО СИ БИО

Ти блиски и далеки
Руку си ми запресио
И одсјекао
На њеном длану
Орао си био

Кобац што позоба сјеме
Стијена
Испод које клечах
И хиљаде свијећа палих
За пољубац
Господара неба

Оста канца заривена
У залиску срца
Не дам огњу да угасне
Наручја ми
Искричања грију

Птицо орао си био

ЖУДЊЕ

Само воде Лима
Знају моје име
Ријека сам
Од модрих дубина
Коју нико није
Премостио
Испосника
Суза радосница
Са животом
Играм скривалице
Када ме у игри
Надигра
Свијет завртим
Око прста
Ко змију
Господарицу
Моје љубави
Није пољубио
Међу очи
Не осећа
Битисање душе
У шупљини

Нагорелог стабла
Сумње поцрњеле
Од чекања
Господ
Пружио руке
Без прстију
Да се ухватим
За спас

ЈУТРО

Кад би зима знала
Како пуца срце
Мога оца
Дрвосјече
Док сјекиром
Сече стабло
Никад не би зазимила
Кад би камен знао
Како мојем оцу
Каменоломцу
Играју бубрези
Док камену снагу
Песницама дроби
Никад не би
Завидјео човјеку
Кад би знала коса
Како јеца душа
Мојег оца
Косиоца
Док цвијеће коси
Никад не би
Просипала кикот

Кроз откосе
Нит би рђу росом
Скидала са брида
Кад би знала змија
Како мојег оца
Змијоловца
Страх прожима
Од угриза
Никад не би
У млијеко
Убригала отров

ТАМНИНА ЗРЕЛА

Ти приђе жедном врелу
Одјевен пјесмом
У хладу уморне тисе

Да откријеш тамнину зрелу
Њежно сјечену и догорјелу

Да последњу чашу топлине испијеш
У сјенци тисе и њена стаса

Да последњи род загризеш
Ти што приђе вриском мача

Да раскопчаш кованик са појаса
И проспеш срму по старом олтару

Ми лутамо ноћас кроз одаје тајне
У виру среће заискри искра

Ал старом труду кремен затаји
Осјенчи ми наде и растјера мир

ОД БОГА ЉЕПОТА

Личим на кљусе
Спутано путилом
Старом потковицом
Потковано
Огрнуто плаштаницом

Личим на фреску
Украшену ожиљцима
Суву кору хљеба
У зубима сирочета

На нарамак трња
Крај мајчиног гроба
Облак изнад којег
Провирује ведрина

Личим на осу
У шупљини
Трулог стабла
На сузу у оку дуге
Планину
Разломљену сјечом

Мој је први угриз
Уцијеп стијене
Из које капље млијеко

Што вријеме
Хитрије одмиче
Камен ми је све ближи

ЛУТАЛИЦА

Вечерас волим
Све на свијету

Жубор извора бистра
Самоћу набреклих жила
Њежан додир пијавица

Вечерас
Хоћу да те волим

Пронађи ме
Да изабран будеш

ТРИЊЕ

Овог трена гледам бога
Како ведри и облачи
Са просјачким штапом
Ту је отац
Син и свети дух
Нико не зна гдје је мајка
Кћи и свети пупак

Мој бог преко кољена
Ломи ужарено копље
Главу носи у бисагама
Од ђавоље коже

Праведник због правде
Сјече стабло живота
На којем чами
Са погледом ван себе

Највјернији вјерник

Ништа не види
Док скупља
Одбачено камење
Рођен у глуво доба
Ђорав и сакат
Са пупчаником
Од мртвих чворова

Мој бог се спрда са животом
А рођено је сироче
Прије рођења

ЋУД ЈЕ ЖЕНСКА СМИЈЕШНА РАБОТА

Да нијесам што сам

Ријека пуна камења
Била бих разорана бразда
Трудна звијезда
Румено гнијездо на грани

Да нијесам што сам

Огњиште пуно фосфора
Била бих зелена ливада
Празна шкољка
Бедро извезено мјесечином

Да нијесам што сам

Трунка пуна саћа
Била бих колијевка
Крстача живота
Зденац за времена жедна

Да нијесам што сам

Камен са врх Кома

МОЈЕ ИГРАЧКЕ

Моје играчке су
Коњска ребра
Зрачак сунца
Увојци горобилиња
Скорјела мрва хљеба
Прамен магле
Трошица земље

Сваког тренутка
Почињем живот
Испочетка
Бацам камен
Хватам трулеж
Жваћем угљен
Свlachим муње
Мотам пламен

Зовем и чекам одзив
Одзивам се
И чекам да ме зову

ПОРТРЕТ РАЊЕНОГ ПСА

Душа сама са собом
У души лом и крш
Од јутра до јутра
Слушам псећа цвокотања
На голом коцу

Године нестају као плева
Преко ветрометина
Камен склизнуо и одлутао
Беспућем својег лудила

Празнина од радости јечи
Док је претурам
Из шаке у шаку
Пјеват ће на сунцу смрт
Што нас мами
Пригушеним муком
Волимо живот
Из којег израњају мртваци

Једни грбави
Други почели да грбаве
Нико да се сагне
Нико да чучне
До старачког загрљаја
Мало помало навикавам се
На мирис угашене свијеће

Пусти ме зато усуде
Да још неку стопу утиснем
У овај глиб живота

ПОСЛЕДЊИ ПОЖАР

Птице горолетке
Размрсите овај облак
Што ме надви залисцима
У њему се змај сакрио

Нишан му је око
Стријела затрована
Његово је лице
Прва жишка у пожару

Окљујте му зенит плави
Под пазухом заводнице
Исплетите огрлицу
Од презира и чекања

Да ме оките друге
Сунца жељну
Никад срећом дотакнуту

МАЈКА И ЈА

Без наде и кајања
Давно се уселила туга
У моју душу и срце
Бол нико није умјео
Да тумачи

Након дугог разговора
Мајка ми исприча
Како је сједећи уза зид
Дигла руке на себе
Како је дуго плела
Омчу за живот

Нијесам могла да вас зовем
Сама сам плакала цио вијек

Немојте да се љутите
Само сам ја могла
Да се осветим самој себи

Мајка ме пробуди каменом
Који је у њедрима њедрила
И бацала из сна у сан

Тако смо остале
Да трајемо до зоре

ИГРА

Прољеће
Пробудило пропланке
Снијег прошарао
Висибабе
С уранцима поранише

Здравац усукао брке
Преко широког осмијеха
Напупиле
Љескове брстине
Кукавице
Пупољцима овлажиле грло
Прхом милују просторе
Од гране до гране
Пијане од радости
Кукају

А кућа празна

Љето
Одјевено
У кошуљу од сунчанице
Вришти

Први откоси пали
Птице од кошевине
Гњјезде гњијезда
Све се од љепоте растаче

А кућа празна

Јесен
Скупља своја зрења
Баца их у трбух
У њедра у далеко било
Не чула се погана ријеч

А кућа празна

Зима
У опузлој кожи
Цвокоће
Сита свега и свачега

Чува бреме
Угашених угарака
У оку трн

Прегршт
Промрзлог пепела

А кућа празна

Раскомотила се
Сва годишња доба
Око огњишта
У којем памћења болују

Прољеће
Са кукуријеком у коси
Љето
Са пуном лобањом ватромета
Јесен
Са голим бременом трња
Зима
Круни зрно по зрно

А кућа празна

ПУСТИЊЕ

Пјесмо радости
Болом гасиш страст
Голе ријечи

Твоја је лобања
Острво за птице

Данас је велики празник

Ведар дан шири патрљке
У зјенама растаче погледе
Да му нико не види сузе

Пјесмо животе

Мртви су одустали од љубави
Све су зоре у црно завијене
За њих није стало вријеме

Голоруко проклетство
Гмиже крвотоком

Пјесмо пустињо моја

СУКОБИ

Град је мртав
Сукоби шкрипе
Птице се одселише

Из које си јаме
Брате

Мртвима не дају слободу
Гладнима хљеба
Жеднима воде

У кругу око огњишта
Нема првог

Нема последњег
Сви падамо у огањ

О како земља
Опоро мирише
Испод наших ноктију

ДУБОКО ОРАЊЕ

Откуд оволика радост
У канџама препарираних птица
Док се растачу демонске спермоточине
Низ ребра избежумљених трофеја
Слободо будало моја

Гује дријемају у гнијезду
Од алајбегове сламе
Док гавран врани
Ископа очи
Љубави моја

Кажу да је ћутање злато
А ја од таквог злата
Не носим накит
Животе курвин сине

СТРАШНЕ ИДЕЈЕ

Хајдмо да се
Играмо љубави

Ја ћу твојег лутка
Шибом по туру
Док се шминка
На позорници

Ти ако смијеш
Пољуби моју лутку
Док кликере тражи
По градском сметљишту

Хајдмо да се
Играмо тате и маме
У кафани незнатних јунака

Ти преврћи испијене чаше
На рулету наше игре
Ја ћу
Са спиралом у грлићу
Пробудити дјецу

Хајдмо да се
У старачком дому
Играмо младе и младожење
Док ти гледаш у црну тачку
Ја ћу погасит свијетла

СРЕЋА РАЗАПЕТА

Моја је срећа
На четири коца разапета
Ко циганска черга
Без браве и кључа

У подножју Црног Дрима
На ушћу Бистрице
Рана у ранама геноцида

Зебу прозекла
Јага птица
Крај логорске ватре

Ноћас сам пепелом
Згорјеле среће
Отрвала нацисте

Слободно дођите
Чергари моји
Да заједно пјевамо
Испод среће разапете
На четири коца

ЖИВОТ НА МРТВОЈ СТРАЖИ

Ја не волим Милијану

Она није пјесник

Она је чобаница

Пуки надничар

Непокорни слуга

Њу земља води за руку

Кроз временске непогоде

На њеном лицу

Љубав кроти мржње

Бол ућуткује радост

Ја не волим Милијану

Ни њено камење не волим

Што упија тишине

Из гроба дечије маште

Њена сјећања

У зубима носе мач истине

Од немила до недрага

Њену је љепоту њен живот

Изгубио на коцки

Она није птица за ловачке приче
Она је планина
Нагнута над огњиштем
Старица са епским осмијехом
На распећу родословља и родољубља

ДОБРОДОШЛИЦА

Госпо

Не могу да се одазовем

Твојим понудама

Ја имам кров над главом

Траву кућечуварку

Јастук од пути земље

Дворац од огруваног камења

Ја имам то што имам

Чету мусавих ђака

Зрно слатког жита

Шкртороде њиве

И судњи дан

Ја имам свега и свачега

Праг од сувог злата

Шарова што лавежом

Растрже страх

Кокота за благ дан

Ја имам све што ми

Душа жели

Пун мјесец
Осмијех планине
Распећа срасла за стопала
Гроб госпо
Од сировог стијења
Ја имам
Што ти никада нећеш имати

ПОБРАТИМЕ

Наши се погледи
Разилазе ко творови
Послије љубавног пира

Бол се умири за трен ока
Али оток никако да спласне

Напрасно се побратимо
Облизујући један другом
Крваве убоде

Напрасно се изљубимо
Напрасно одбацимо бритве
Са којим смо
Засијецали дамаре
Испод коже

Док празника дан траје
Ми смо већ дотрајали
Побратиме братска крвопијо

УЗРОЧНИЦИ

Наши ваше надиграше

А-у-та-та--

Баш нас брига

За оне

Што им лијево око игра

Биће сочива

За оне

Што их лијеви длан сврби

Биће мотика

А-у-та-та--

Баш ме брига

За оне

Што их преко мртвих

Плијени слава

Биће славља

За оне

Што безбели сањају

Говна и вашке

Биће пара

А-у-та-та--

Баш ме брига

Ваши наше надиграше

ЂА ОВАМО ЂА ТАМО

Кад ме затече туга
На убогаљеном простору

Клекнем на кољена
Разапнем струне
Пљунем у шаке

Ђа тамо ђа овамо

Песницама поткочим главу
Свакодневнице нахраним псовком

Ђубради

Ђубре баците на ђубре

Да вам не силују
Матер материну
На лафету очеве слободе

Ђа овамо ђа тамо

ЖУБОРИ

Кажем пјесмама

Добро јутро

Добар дан

Добро вече

А оне

У раму своје љепоте

Исклесале надгробно знамење

Од камена љутог

Кажем пјесмама

Ви сте моја дјеца

Моја унучад

Бистроводи жубори

А оне у сенци зимзеленог ловора

Кременом и укресом

Зажижу букови труд

Кажем пјесмама

Ви сте мој пепео

Моје покољење

Дубина без дна

А оне у пртеној кошуљи
Чекају љето на обали Лима

Кажем пјесмама
Ви сте мој род
Са камилавком на тјемени
Мој дом са чалмом око лобање
Ви сте моји мелези
У забрану домородачком

А оне са жигом од мамутових кљова
Жигошу будућност прошлог времена

ЖАРИШТЕ

Не
То није глас твој
Рапав и пуст
Чедо моје

Ја сам то
У тамници са чудним
Свијетом пјевам
Тјескоба ми
Разбила лобању
И тихо шишти
Ко змија у огњу

Не
То није твој осмијех
У чаши без дна

То се ја са својом срећом
Кикоћем у гробу

Не
Није то твој лик
На кундаку времена

То су године моје
Љета
Дани недозвани
Чедо моје

МА КОЈЕ ВЈЕРЕ БИО

Човјек је
Од безбојне глине
Окићен ситницама

Сигуран у себе
Пуца из свемоћног оружја

Згњечен у личној тескоби
Чека очекивање
Да га прозову
Убијеним или убицом

Све му је једно
Да ли ће на попрсја
Воштаних фигура
Заблистати ордење
Јунака или зликовца

Ма које вјере био
Човјек за човјека
Копа гроб

И умор му гаси
Врелим уљем
Из светог кандила

И ТАКО БИ

Света госпо

Ти дјевојка

Ја дјевојка

Ти родила

Ја родила

Твој син бог

Мој копилан

Ти светица

А ја курва

И тако би

ЛАЗАРИЦЕ

Играју босоноге
Сестре по млијеку
Грешнице
Од светковине до смрти
Гласнице годишњих доба
Голим табанима
Зажижу блажене ватре
Гдје залази сунце

Пјевају црнопуте додолке
Наге циганчице празновјерја
Расуте косе
Низ рамена
Преплануле од младости
Капљом горке врбовине
Влаже пупољке ђурђевка
Кроз ватришта зачарана

Вјерне својој вјери
Звуком окарине и даире
Дозивају млаке кише
Гдје сунце залази

ФОСИЛИ

Послије хиљаду година
Чекање ће вас нанијети
У подмуклу тишину
Игром гоњени
До душе ће вас повући
Срећни тренуци
Страх и жеља

Да у камену сакатоме
Нађете разапете руке
Старих каравана
Златну алку на копљу
Копито од стотину година

Окопајте чворновате шикаре
Отворите тучану капију

Брижно завлачите прсте
У неред у труле наслаге
Одкораци укопаних стопа
Дубоко провлаче заплет
Свијета пустог

Највише погибије би
На правди бога

НЕПРЕБОЛ

Од тебе рана не зараста

Још данас те чекам
У последњој голотињи

Очи су ми празне
А цио свијет
У њима

ОГЊИШТЕ У ОГЊИШТУ

Не

Ово није бајка

Ово је жива рана

У живој земљи

Земља жива

У живој истини

Не

Ово није бајка

Ово је жива истина

У живој земљи

Жива земља

У живој рани рана

Не

Није ово бајка

Ово је румена јабука

У јабуци нож

На ножу птица

Не

Није ово бајка

Данас ја држим

Школски час

МЛАДОСТИ

Тако ти земље у опанцима

Неба под капом

Птица у гори

Блага у тору

Тако ти вијекова осакаћених

Ватре и воде

Самохраних година

Тако ти тебе

Не дај више ником

Да камом напише пјесму

КОРАЧНИЦА

Мајка нина

Отац храни

Филозофа

Будалу

Научника

Убицу

Мајка нина

Отац храни

Понос

Срамоту

Пастира

Тлачитеља

Мајка нина

Отац храни

Војсковођу

Преваранта

Љубавника

Целата

Мајка нина

Отац храни

Среброљупца

Клошара

Родољуба

Просјака

Мајка нина

Отац храни

Нина нина нина

СИНЕ

Не пуцај сине
Крв није вода
Живот је један једини
Згужван у њедрима смрти

Не цијепај срце слободе
Сачмом од здробљених костију
Боли пусто знамење
Умријеће од бола

Не пуцај сине
У дупљама слијепе сестре
Гдје квари коријен у коријену

Не пуцај сине
Мајка те родила испод ведрога неба
Не пуцај

ПОВРАТАК

Црни сине
Испод црног крова
Са црним српом
За црну кору хљеба

Црним чекићем
Сабијаш црне обруче
Око црног стабла
Привезан црним ланцем
Скинутим са врата
Црног оца

Црни сине
Родила те црна мајка
Испод црне настрешнице
Држиш се за црни крај
Црног почетка

ОРОШЕНО ЧЕЛО

Док сам цвијеће брала
Печи ме троглава змија
Тад ме изненада
Пуну отрова
Запроси бог богова

Блуднице ми запалише
Триптик на орошено чело
Суђеник наг клекну
Покрај моје смрти

Нико није признао злочин
И дан данас буљим
У једну једину мрљу
Гдје сам преко себе саме
Пала сама

Целати
Гријех ми опростите
За човјека је доста
Једна смрт

Кроз моје вене
Нека тече моја крв
Љековита као мирис земље
За свеколике бољке

УЗРОЦИ ИСТИНЕ

Вуновлачари

Прамен ми је свједок

Да је ово мој леш

Испод вашег вуновласа

Насмијан до смрти

И целати су легална

Брига о човјеку

ПОДЉУТЕ

Све се љуће смијемо
Ја и мој камен

Ја под каменом
Камен на дно Лима

Опран претаче буне
Речите ријеке
Све даље односе шљам

Дворске додворице
Опијене мржњом и крвосрком

Изазивају голоруког пјесника
На двобој ван разума

ЖИВЕ РАНЕ

Питате ме зашто плачем
Из чијег сам трупа рана
Како мртва пјевам вијековима што долазе
Ево ту пред вама
Без обадвије руке жена
Тамнину је сплела у вит паучине
Е дјеверски прстен не угледа на прстима
Свадебни је вијенац у планини изгубила

Ево ту пред вама
Без обадвије ноге мати
Раним јутром окована
Преко крила грожђе преповија
Погледајте драги камен на ђердану

Погледајте Јагодино лице
Сто урлика ножем убодено
Она плакати не умије
У наборе дојки биља збрала
За појасом дјевојаштво оронуло
На ожиљке гнијездо савити није могла

Ево ту пред вама
Без обадва ока дјевојка се смије
Неодољив поглед даровала
Ноћи су јој све тамније
Дани жудња само
Погледајте дјецо моја
Како пелин ниче из распукла чела

Не питајте зашто плачем
Зашто лутам Проклетијом
Ја њих тражим у осмијеху вашем

ОСТАВИ НЕБО ОТВОРЕНО

Немој да заспиш
Док сунце тресе грозница
Само је моја крв
Ваистину жељна мог срца
Остави небо отворено
Ноздрве ми подрхтавају
Омамљене мирисом леда
Међу нама је каменолом
Љубави немој да заспиш
До сјутра одложи
Повратак из пакла
Остави небо отворено
Чело наслоњено
На дивљи чокот
Тамо гдје су судбине одрасле
Роса мирише на добро јутро
Остави небо отворено
Љепота је под нашим корацима
Пољубио си ме у пету
Прије хиљаду вијекова
Не спуштам стопало на земљу
Храмљем од страха
Да ти пољубац не згњечим

О МИЛИЈАНИ КОМАТИНИ

Милијана Коматина, члан Књижевног клуба „Ђуро Салај“ од неких седамдесетих година прошлог века, заувек је сачувана у сећањима чланова Клуба из тог времена као вредна, продуктивна, полемична и дружељубива. Објавила је неколико песничких књига а заступљена је у, вероватно свим заједничким зборницима који су у то време састављани. Била је члан Удружења књижевника Црне Горе, да не заборавимо, у време када је то било много теже и када су предлагачи били уважени, реномирани писци, професори и критичари.

Како је Милијана родом из северног, брдовитог дела Црне Горе, камен је постао њена основна песничка опсервација и то је трајало све док је није опхрвала болест, а тиме и неке друге теме које се индикативно намећу у њеним новијим песмама.

Њен камен је увек био жив: из њега је исијавало сунце, из њега је долазила киша, камен је био најближи небу и та два објекта је опет чешће перципирала као узајамне, опет асоцијативно о камену високо према небу,

камен је служио за одмор човеку, за одбрану, од рецимо змија, које су такође живеле на кемуу али камен је могао бити и посредник у љубави, ако су се на њему чула нежна шапутања. Могао бих још много да набрајам али сигурно не бих открио шта све може Милијанин камен, присутан у свакој њеној књизи а можда и свакој песми. Камен је био њен ослонац у прошлости али и њен сапутник у будућности.

Милијана, жена сахрањена, а потом поново рођена на голооточкој голготи, ретко је говорила о томе, мало је ко о томе знао, али није могла, као уосталом ни други који су тамо били, сасвим то да прећути, да у своје песме не убележи једно тако рањиво сећање.

Песме Милијане Коматине, вредне данас као и увек, мисаоне али опоре, тегобне, болне песме које ће она ту и тамо, понекад сликом, метафором мало расхладити и учинити да и сетне песме буду исто тако пријемчљиве за читаоца. Њено „Огњиште у огњишту“ или њен „Школски час“, су песме профилозофске мудрости, одраз песничке вештине, нарочито у проналажењу поенте у рефрену, у коме она есенцијално испољава психолошко стање из своје нутрине.

Из духовитог дијалога између Жике Савића (рано преминулог члана Клуба), и Милијане Коматине настала је песма “Живот на мртвој стражи”. Жика је знао у шали

рећи: “Ја не волим Милијану”, а Милијана је тај дијалог претворила у песму.

У овом избору поезије, налазе се и песме из књиге „Тајге“, коју су рецензенти, Јасмина Малешевић и Александра Слађана Милошевић, описали као Милијанин пут кроз хладне пределе са неизвесним крајем, јер су тајге дуге и дубоке.

А.С. Милошевић је написала: „Не познајем Милијану, а она зна све о мени. Препознаје мој глас, жедан истине. Кроз златно шибље, заједно гледамо рвање хиљаду векова. Када нам борба досади, заврtimo живот око прста“.

Милијанине песме су увек биле почеци: мисли, сунца, енергије, живота, камена, оптимизма. Зато она не напушта своје песме до краја. Оне ће бити нови почеци увек.

У рецензији Јасмине Малешевић, записано је следеће:

“Сваког пролећа прогони ме чудна старица. Није зла. Није добра вила. Дању се гуши од камења. Ноћу бунца и тражи моју руку.”

Јасмина је такође једна елоквентна, интелектуална поетеса која је делила среде са Милијаном и другим члановима Клуба. Доста дуго је била цвет младости у средини са више доајена, са поезијом која је већ тада

сигнализирала аутентичне новине у савременој поезији. Она је остала увек уз Милијану.

Клуб се радо сећа и песника Војислава Брковића, који је у Клубу дозрео и из њега отишао као издавач. Две Милијанине књиге је крунисао у окриљу своје издавачке куће.

Знајући да је љубав саставни део живота, Милијана је увек имала песме о љубави.

И сада њена Поема о љубави полази од камена и сећања која живот значе, поготову у тренуцима самоће. Живот је заправо тајга, у коју се улази, а не зна се кроз шта све се мора проћи. Међутим, живот је ипак неминовна епизода на путу према богу, одакле је и почео. Све што смо на том путу учинили, било је уз његову помоћ. И таленат је дар божји. Њега је Милијана имала у изобиљу и умела га је трошити.

Томислав Милошевић

БИОГРАФИЈА

Милијана Коматина је рођена 10. маја 1930. године у месту Машница (Плав) у Црној Гори. Њено школовање је прекинуо рат и као дванаестогодишња девојчица обрела се у Седмој црногорској бригади од 1942 - 1945 године, где је постала прекаљени борац Народно ослободилачке борбе. О периоду који је провела на Голем отоку, мало и нерадо је причала али неко ко мора да зна и несме да заборави то је историја. Кад год ју је здравље послужило, знала је отићи 2. децембра 2000 год. (овог пута) да се сретне са својим преживелим сапатницима. Била је то јубиларна година пуна суза и туге. Милијана се сећала како је из пакла са обале Дунава одведена на пут без повратка - у логор на Голи оток.

Милијана Коматина није нигде ишла без свог личног пратиоца; изгубила је здравље, пријатеље и то ју је сасвим дотукло. У својој исповести објављеној у Илустрованој политици 2000. год рекла је: «Два пута сам се родила 1930. и 1944. када сам побегла са стрељања испред циви италијанских карабињера, а трећи пут када сам преживела злочиначку тортуру Титових целата...»

Милијана је рекла и: «Пишем песме; описујем своја осећања на пакао комунистичког логора и о томе подсећам читаоце на једно тужно и болно време у коме вас је лако гутала - помрчина!»

Била је члан Књижевног клуба Ђуро Салај од 1975. године, члан Удружења књижевника Црне Горе од 1985. године, Књижевног друштва Раковице од 1995. године и Књижевне заједнице Југославије од 2003. године.

Учествовала је на бројним манифестацијама где је добијала и награде. Међу њима је и Вукова награда, као и Октобарска награда града Београда. Објављивана је у многим зборницима и часописима, антологијама. Ушла је у Енциклопедију писаца Црне Горе.

Издала је пет књига: “ОДРОНИ” 1982.године у издању Побједе - Подгорица;

“ЂА ТАМО ЂА ОВАМО” 1989. године у издању НИО “Универзитетска ријеч” - Никшић;

“КРВ НИЈЕ ВОДА” 1992. године у издању КИЗ “Алтера” - Београд;

“ЖИВ КАМЕН” 1996. године у издању ГИП “Спринт” - Београд;

“ТАЈГЕ” 1999. године у издању ГИП “Спринт” - Београд;

Живела је и стварала у Београду. После дуге и тешке болести напустила нас је тихо остављајући за собом песме превише гласне.

САДРЖАЈ

Захвалност, <i>Верица Брновић</i>	3
Песма од чемера <i>Ратко Божовић</i>	5
Јудина химна.....	13
Сјенка у мраку	15
Размеђа	17
Светковина.....	18
Привиђења	19
Лобања мудрости	20
Јесење мошти	21
Врглози.....	22
Надгробни помен	23
Лим и ја	24
Опоре дивљине.....	25
Хранитељка	26
Украдени лелеци	28
Увиришта	29
Лудило	30
Тужбалица.....	32

Жедно зрневље	35
Врисак	36
Господаре мој	37
Жедна пјесма	39
Грешници	40
Подоји времена.....	41
Поема о љубави.....	43
Анђели моји.....	48
Процијеп у мраку	49
Под жеженом сисом	51
Најлуђа ноћ.....	52
Насладе.....	54
Хотимице или нехотице.....	56
Молитва.....	57
Далеки погледи.....	58
Вијенац од пламена.....	60
У зјенама пјесника	62
Шаке моје дједовине.....	63
Ноћ.....	65
Медени мјесец.....	67
Орао си био.....	68
Жудње.....	69
Јутро	71

Тамнина зрела.....	73
Од бога љепота.....	74
Луталица	76
Триње	77
Ћуд је женска смијешна работа	79
Моје играчке	80
Портрет рањеног пса	81
Последњи пожар	83
Мајка и ја	85
Игра	86
Пустиње	89
Сукоби	90
Дубоко орање.....	91
Страшне идеје.....	92
Срећа разапета.....	94
Живот на мртвој стражи.....	95
Добродошлица.....	97
Побратиме.....	99
Узрочници	100
Ђа овамо ђа тамо.....	102
Жубори.....	103
Жариште.....	105
Ма које вјере био.....	107

И тако би	109
Лазарице.....	110
Фосили	111
Непребол.....	113
Огњиште у огњишту.....	114
Младости	115
Корачница	116
Сине.....	118
Повратак.....	119
Орошено чело.....	120
Узроци истине	122
Подљуте	123
Живе ране	124
Остави небо отворено.....	126
О Милијани Коматини <i>Томислав Милошевић</i>	127
Биографија	131

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

КОМАТИНА, Милијана, 1930-2006.
Остави небо отворено : избор од 76
песама / Милијана Коматина. - Београд
: Књижевна заједница Југославије, 2015
(Београд : Скип). - 136 стр. ; 21
см. - (Библиотека Савремена поезија /
[Књижевна заједница Југославије])
(Едиција Бдења ; коло 13, књ. 138)

Тираж 200. - Стр. 3-4: Захвалност /
Верица Брновић. - Стр. 5-10: Пјесма од
чемера / Ратко Божовић. - Стр. 127-130: О
Милијани Коматини / Томислав
Милошевић. - Биографија: стр. 131-132.

ISBN 978-86-7864-137-4
COBISS.SR-ID 213832716

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

МИЛИЈАНА КОМАТИНА је рођена 10.маја 1930. године.

У рату је била редов – добровољац.

У изградњи четвороструки ударник.

У миру је пјевала да не би плакала.

Читавог живота ишла је у први разред.

Стално је падала из Вјеронауке, без права на поправни.

Била је старија малољетница и млађа преступница.

Као дугогодишњи члан Књижевног клуба "Ђуро Салај" из Београда и члан Удружења књижевника Црне Горе, објавила је следеће књиге поезије:

ОДРОНИ, НИО Побједа, Титоград, 1982. године.

ЂА ТАМО ЂА ОВАМО, НИО Универзитетска ријеч, Никшић 1989. године.

КРВ НИЈЕ ВОДА, Алтера, Београд, 1992. године.

ЖИВ КАМЕН, ГИП Спринт, 1996. године.

ТАЈГЕ, ГИП Спринт, 1999.године.

Добитник је многобројних признања и књижевних награда.

Умрла је 2006. године у Београду.

9 788678 641374